

כלאי בגדים (1)

שייך לביצה יד: טו. – נתמקד ברשיי ותוסי, ומקורות להלן

Jziring@torontotorah.com

1. ויקרא פרק יט פסוק יט

את חקתי תשמרו בהמתד לא תרביע כלאים שדך לא תרע כלאים ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך: פ

2. פרשת כי תצא

(יא) לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדו: ס(יב) גדלים תעשה לך על ארבע כנפות פסותך אשר תכסה בה: ס

3. תלמוד בבלי מסכת יומא דף סט עמוד א

פושטין ומקפלין ומניחין תחת ראשיהם. פושטין ומקפלין ומניחין אותן תחת ראשיהן, שמעת מינה: בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן! - אמר רב פפא: לא תימא תחת ראשיהן, אלא אימא: כנגד ראשיהן... הכי נמי מסתברא דכנגד ראשיהן, דאי סלקא דעתך תחת ראשיהן - ותיפוק לי משום כלאים, דהא איכא אבנטו! ונהי נמי דניתנו ליהנות בהן - הא מתנהי מכלאים! - הניחא למאן דאמר: אבנטו של כהן גדול (בשאר ימות השנה) זה הוא אבנטו של כהן הדיוט, אלא למאן דאמר: אבנטו של כהן גדול לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט - מאי איכא למימר? וכי תימא: כלאים בלבישה והעלאה הוא דאסור, בהצעה שרי - והתניא: +ויקרא יט+ לא יעלה עליך - אבל אתה מותר להציעו תחתך, אבל אמרו חכמים: אסור לעשות כן, שמא תיכרך נימא אחת על בשרו. וכי תימא: דמפסיק ליה מידי ביני ביני - והאמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי משום קהלא קדישא שבירושלים: אפילו עשר מצעות זו על גב זו, וכלאים תחתיהן - אסור לישון עליהן. אלא לאו שמע מינה: כנגד ראשיהן, שמע מינה. רב אשי אמר: לעולם תחת ראשיהן, - והא קא מתנהי מכלאים! - בגדי כהונה קשין הן, כי הא דאמר רב הונא בריה דרבי יהושע: האי נמטא גמא דנרש - שריא. תא שמע: בגדי כהונה, היוצא בהן למדינה - אסור, ובמקדש, בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה - מותר, מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן, שמע מינה.

4. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף ז עמוד ב

מכדי כתב: +ויקרא י"ט+ ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך, לא תלבש שעטנו ל"ל? ש"מ לאפנויי. הני מצרך צריכי, דאי כתב רחמנא לא יעלה עליך, הוה אמינא כל דרך העלאה אסור רחמנא, ואפילו מוכרי כסות, כתב רחמנא לא תלבש שעטנו, דומיא דלבישה דאית ביה הנאה; ואי כתב רחמנא לא תלבש, ה"א דוקא לבישה דנפיש הנייתה, אבל העלאה לא, כתב רחמנא לא יעלה עליך!

5. תלמוד בבלי מסכת ערכין דף ג עמוד ב

הכל חייבין בציצית, כהנים לויים וישראלים. פשיטא! כהנים איצטריך ליה, סד"א: הואיל וכתבי +דברים כב+ לא תלבש שעטנו גדילים תעשה לך, מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמחייב במצות ציצית, והני כהנים הואיל ואשתרי כלאים לגביהו לא לחייבו, קמ"ל: נהי דאישתרי בעידן עבודה, בלא עידן עבודה לא אישתרי.

6. בית הבחירה למאירי מסכת ביצה דף טו עמוד א (וכן הוא בראב"ד על הרי"ף)

וגדולי הראשונים שבקאטאלוניא"ה מתירין את הקשים אף בכלאים של תורה ואף בלבישה ולא אמרו לדעתם בגדי כהונה קשין הם אלא באבנט ולגבי כהן הדיוט הא חשן ואפוד רכין הם וללבישה הם עשויים והותרו לכהן גדול ולא לישראל וגדולי המתברים ראיתים נוטים לומר שלא היה כלאים בכל בגדי כהונה אלא באבנט אבל של כהן גדול היה חשן ואפוד של כלאים ושמא אף גדולי המתברים לא ייחסו את הכלאים לאבנט לבד אלא בבגדי כהן הדיוט שהרי חשן ואפוד מבוארים הם במקרא בשש ותכלת:

7. פסקי רי"ד מסכת ביצה דף טו עמוד א

ובמסכת תמיד מוכיח שהם קשין ומפני זה מקפלין אותן ומניחין אותן תחת ראשיהן כשהיו ישינין, והלבישה שלהן היא אסורי מפני [שהלבישה] שעשויה לכבוד ואף על פי שאינן מתחממין בלבישתן יש בהן כבוד.

8. שפת אמת מסכת יומא דף סט עמוד א

בתוסי ד"ה קשין, תימה א"כ כו' כיון דקשין הן לא אשתרי כלאים לגביהו, וי"ל דשפיר סד"א דאשתרי דנהי דבעלמא קשין מותרין משום דלא מיקרי דרך לבישה אבל כאן דהתורה אחשבן וחייבה אותם ללבשם וקראתן לבישה שפיר הוי לבישה והיי צריך להיות אסור...

9. ספר בית הלוי ח"א - סימן ג

דהנה ביומא דף ס"ט. איתא האי נמטא גמא דנרש שרי פי' דקשין ואין בהם משום כלאים. וכתב שם רש"י (ד"ה שרי) וז"ל שרי' אין בו משום כלאים דהעלאה דומי' דלבישה דאית בו הנאת חימום הוא דמיתסר. והקשו עליו התוסי' (ד"ה קשין) מהא דאמרינן בערכין (ג'). כהנים איצטריכא ליה סד"א הואיל ואשתרי כלאים לגביהו והרי בגדי כהונה קשים הם. ומש"ה כתבו דרק בהצעה דהוי רק דרבנן לא גזרו בקשין אבל בלבישה והעלאה דהוי דאורייתא גם קשין אסור מה"ת. ובביצה דף ט"ו. כתב רש"י (ד"ה בקשין) וז"ל בגדים קשין שאינם מחממין מותר לישב עליהם וכ"כ שם (ד"ה שריא) נמטא גמא דנרש שרי' לשיבה דאינו מחמם. הרי דקדק רש"י וכתב דרק לשיבה מותר וזהו כשיטת התוסי' ונמצאו דברי רש"י סותרים זה את זה:

והנראה לישב דלא יהיה סתירה בדבריו בסברא חדשה והגם דלא מצאתי לה שום סמך מדברי הראשונים ז"ל עם כל זה לא מנעתי מלכותבו ופיטפטי דאורייתא טבין והמעייין יבחר לקבל או לא. והוא דסבירא ליה לרש"י דכלאים הא כתיב לא תלבש ואסרה התורה כל מה דהוי לבישה. וכיון דסתם לבישה לא הוי רק בהנאת חימום וכמו דאיתא ביבמות דף ד' ע"ב כתב רחמנא לא תלבש דומיא דלבישה דאית בו הנאה ומש"ה כלאים קשין לא מקרי לבישה ולא הוי בכלל האיסור. ומי"מ מודה רש"י דמה"ת אסור ללבוש גם קשין דמיד שלובש ומתקשט בו שוב אחשבי' איהו ונקרא אצלו לבישה שפיר. דהא גם בשלובש בגד לא משום חימום רק להתקשט בו הא מקרי ג"כ לבישה וכדאיתא בשבת דף ע"ז ע"ב לבושה לא בושה:

והא דאמרי' ביבמות דהיכא דליכא הנאה מותר הא שם קאי על מוכרי כסות דהם אינם לובשים אותו משום לבישה רק להראותו להקונים איהו לא אחשביה אבל בלבושו למלבוש אע"ג דליכא חימום אחשביה ואסור. [ט] ונהדר לדין דשפיר י"ל דכלאים קשין דפטור דידהו הוי משום דלא מקרי לבישה ומ"מ מיד כשלו בשו הא אחשבי והוי לדידה שפיר לבישה וחייב עליו. ונ"מ איכא בין רכין דהוי מצד עצמה לבישה ובין קשין דלא הוי לבישה רק משום דאחשביה היכא דלבושו שלא בכונה רק עלו הכלאים עליו מעצמן דברכין הוי איסורא דכלאים ובקשין ליכא איסורא כלל דהא לא אחשבי. ובה מיושב דברי רש"י (ביומא ס"ט. ד"ה שרי) שכתב נמטא גמדה דנרש שרי לישב עליו. דלבוש אסור משום דאחשבי אבל לישב עליו מותר דהצעה הא הוי רק מדרבנן משום גזרה שמא תיכרוך לו נימא על בשרו שלא בכונה והוא לא יהיה יודע בה ובקשין הא גם אם יכרוך לו נימא הא ליכא איסורא כיון דהוי בלא כוונה. והא שכתב רש"י ביומא (שם) הטעם משום דהעלאה דומיא דלבישה הוא דאסורה. לא בא לומר דיהיה מותר ללבושו רק כוונתו לדברינו דנותן טעם אמאי לא חיישין גם בקשין שמא תיכרוך וע"ז כתב דהיכא דלא אחשבי לא הוי איסורא רק אי אית ביה הנאת חימום ומש"ה גם אם תיכרוך לו ליכא איסורא. אבל רכין אסורין גם בהצעה דהם אסורין רק מצד עצמן וחיישין שמא תיכרוך לו על בשרו:

10. שו"ת בית הלוי חלק א סימן א (למה הכלל ש"מצות לאו ליהנות ניתנו אינו מתיר לבישת בגדי כהונה לגמרי?)

[ה] ולכאורה הי' אפשר לומר דעיקר הקושי' לא קשה כלל ונאמר דאע"ג דאמר ביבמות דומי' דלבישה דאית ביה הנאה מ"מ אין הכוונה דהנאה מלבישת הכלאים הוי האיסור רק הלבישה בעצמה הוי האיסור גם בלא ההנאה והנאה לא הוי רק תנאי באיזו לבישה הוי האיסור דלא נאסרה לבישה רק אותה שיש בו הנאה וכמו דליכא איסור כלאים רק בשוע טווי ונוז כמו כן ליכא איסורא רק בלבישה שיש בו הנאה אבל האיסור הוי הלבישה בעצמה ומש"ה לא שייך כלל הך סברא דלאו ליהנות ניתנו דהא אף על גב דמשום ההנאה לא אסירא כיון דהוי מצוה מ"מ הא הוי לבישה שיש בו הנאה ומש"ה אסור ולא דמי כלל למודר הנאה מסוכה דשם הוי ההנאה האיסור ומש"ה אמרינן בו לאו ליהנות ניתנו. כן היה נראה לומר לכאורה. אמנם זה אינו ואי אפשר לאומרו כלל דהנה בהא דאמרינן ביבמות דאי כתב רחמנא לא יעלה ה"א כל העלאה אסור ואפי' מוכרי כסות כתב רחמנא לא ילבש דומי' דלבישה דאית בי' הנאה והקשה על זה בחידושי הרמב"ן דהרי במס' שבת דף כ"ט מבואר דמש"ה מוכרין כדרכן משום דהוי דבר שאינו מכוין ואתי' כר"ש דס"ל דבר שאינו מכוין מותר וא"כ היאך קאמר דהוי ס"ד דאסור והרי בכל האיסורין ס"ל לר"ש דאינו מכוין מותר אף על גב דליכא בהא קרא להתיר דלמה צריך קרא להתיר בכלאים יותר מבכל האיסורין.

11. תלמוד בבלי מסכת נדה דף טא עמוד ב

ת"ר: בגד שאבד בו כלאים - הרי זה לא ימכרנו לעובד כוכבים, ולא יעשנו מרדעת לחמור. אבל עושה ממנו תכריכין למת.

12. תוספות מסכת נדה דף טא עמוד ב

אבל עושה אותם תכריכין למת - וכל שכן אם לא אבד ואבד דנקט לרבותא דאע"ג דאסירא כדפרישית דתכריכי המת שרו כדאמר במסכת כלאים (פ"ט מ"ד) תכריכי המת אין בהן משום כלאים דכיון דאסירי בהנאה לא משתמשי בהו ולא אתי לזבוני לעובד כוכבים וא"ת והאיכא לועג לרש שמלבישו בדבר האסור ומראה לו שאין לו עוד חלק במצות כדאמר בהתכלת (מנחות דף מא.) גבי ציצית וההיא שעתא ודאי רמינן ליה משום לועג לרש ופרשב"ם דאין בו איסור ואפילו לחי כי האי גוונא שאין המת נהנה בו וקשה דהא ציצית נמי אין החי חייב בו אם אין בו הנאת לבישה ומוכרי כסות דפטירי מכלאים פטורים נמי מציצית ומפרש רבינו תם דדוקא שייך לועג לרש בציצית משום דשקולה כנגד כל המצות

13. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כט עמוד ב

מוכרי כסות מוכרין כדרכן, ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן.

14. תוספות מסכת שבת דף כט עמוד ב

ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה וכו' - ובענין דלא הוי פסיק רישיה כגון שהוא לבוש מלבושים אחרים להגין עליו מפני החמה ומפני הצנינה.

15. המאירי על מסכת שבת דף כט/ב

וכן לענין כלאים מוכרי כסות מוכרין כדרכן ולובשין אותם בשוק להראותם ללוקחים ובלבד שלא יתכוין להנאת לבישתם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ומ"מ הצנועין עים הרוצים להרחיק עצמן מכל לזות שפה מפשילין במקל לאחוריהם ומ"מ לעיקר הענין מותר הוא לכל שכל דבר שאין מתכוין מותר ואף על פי שזו מיהא פסיק רישיה הוא אפשר שאינו פסיק רישיה כגון שהיה לבוש בכדי צרכו או שמא לא אסרה תורה אלא לבישה שמדרך כונת הנאת לבישה:

16. ר"ן מסכת חולין דף לב. באלפס

... דלענין הנאה ודאי אע"ג דהוי פסיק רישיה שריא דהא אמרינן התם [פסחים דף כו.] מוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא יכונו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והא התם ודאי מטי ליה הנאה אלא דכיון דלא מיכוין לה לא חשבינן לה מידי

17. מיוחס לראב"ד מסכת תמיד כז עמוד ב

שמא תכרך נימא א' על בשרו. קשה לי דמה בכך אם ⁵⁸⁰ תכרך, הא דבר שאין מתכוין הוא. ואח"כ ראיתי שריב"א ⁵⁸¹ הלוי ז"ל נמי היקשה בזה. וי"א ⁵⁸² דלא קי"ל כר"ש. ומביאין ראיה ⁵⁸³ מפ"ב בירוש' דמס' כלאים ⁵⁸⁴ דפסק כמ"ד דבר שאין מתכוין אסור בכלאים. ומביאין ראיה כמו כן מהשאלות ⁵⁸⁵ שכתוב בפ' אמור אל הכהנים (שאלתא ק"ה) דלא קי"ל כר"ש בשאר איסורים ⁵⁸⁶. ומביאין ונראה דע"כ דה"פ, שמא תכרך כלומר שאפי' אם תכרך נימא א' בלבד ⁶¹⁴ על בשרו, ואז יהיה נאסר אפילו התחתון שתחתון הוא מוצע, משום דאז חשבינן ליה כאדם שהוא שוכב ⁶¹⁵ עטוף בטלית, דכיון שהוא עטוף אין לו כבר לאותו חצי טלית שתחתיו מוצע ⁶¹⁶ דין מוצע, אלא בין מה שהוא תחתיו ובין מה שהוא עליו הכל הוא חשוב כמו לבוש בתוכו ואין לו דין מצע, והרי אינו דבר שאינו מתכוין, שהרי לאותו התחתון מיהא מתכוין הוא, והרי הוא חשוב כאילו הוא עליו כיון שהוא ⁶¹⁷ לבוש בו, ואע"פ שלא נכרכה עליו כי אם נימא ⁶¹⁸. וזה הלשון נראה עיקר.

נמטא ⁶⁴¹ דגמדי. פי' בערוך (ערך גמד א') לבד כוונן וקטוני ⁶⁴², והוא קשה. י"מ ⁶⁴³ דמחמת שהן קשין ואין בהם חימום אין בהם כלאים. והא ליתא, דבשמעתא קמייתא דערכין (ג' ע"ב) אמרי' דכהנים לא אישתרי להו כלאים אלא בשעת ⁶²⁴ עבודה ובלא עבודה לא אישתרי להו אלמא דיש בהם משום כלאים ⁶²⁵. לפי מורי הר' אפרים ז"ל היה מפרש דקשין הם ואין לחוש לשמא תכרך נימא על בשרו, שנימא ⁶²⁶ לא שכיחא בדבר הקשה כי אם בדבר הרך, ובגדי כהונה ונמטא דגרש ליכא למיחש ⁶²⁷ לנימא ומותרין בהצעה, אבל בהעלאה אע"ג דקשין הן אסור ⁶²⁸.

ונראה בעיני דמה שאנו אומרים דדרך הצעה שרי בדבר ⁶²⁹ שהוא קשה מ"מ כיון ⁶³⁰ דמפטיק מידי ביני ביני, דכיון דליכא למיחש לשמא תכרך נימא וגם אין בשרו נוגע בהם שיהיה ⁶³¹ בשרו מתחמם ממנו, אבל היכא דבשרו היה נוגע ומתחמם ממנו אפי' דרך הצעה אסור. ודוקא דרך הצעה בדבר שאין בו חימום

אבל דרך העלאה אפי' בדבר שאין בו חימום אסור, רק שהוא מלבוש ⁶³² דקרינן ביה לא יעלה עליך. וכדמוכח בשמעטא קמייתא דיבמות (ד' ע"ב), דאי לא כתיב לא ילבש אלא לא יעלה ה"א דכל ⁶³³ העלאה הוא דקאמר רחמנא אפי' מוכרי כסות ⁶³⁴.

מש"ה נראה לומר דכל דבר שאדם צריך לאותו בגד והוא לבוש בו אע"פ שאין בו שום חימום אסור, כמו שכתבנו למעלה (סוד"ה ונראה בעי"כ דה"פ) גבי תכרך ⁶³⁵ נימא על בשרו. וכיון ⁶³⁶ שהוא דבר חשוב כמו לבוש ⁶³⁷ אעפ"י שאינו לבוש בו רק שבשרו נוגע בו ומתחמם. אבל דבר שאין בו חימום מותר כיון שאין בשרו נוגע בו ואין בו שום חימום ⁶³⁸. וכן שנינו בפ' בתרא דכלאים (פ"ט מ"ב) הכרים